

Posudek diplomové práce

Bc. Olgy Moldanové,
na téma:

„Slavení večeře Páně v letničních církvích“

Autorka diplomové práce si zvolila zajímavé a v českém prostředí nepříliš zmapované téma, jímž je slavení večeře Páně (VP) v letničních církvích, konkrétně v Apoštolské církvi (AC) v ČR. Zvláštní pozornost – jak autorka deklaruje v úvodu (s. 9) – věnuje jejím „pastoračním aspektům“, k čemuž je zjevně motivována zaměřením svého oboru „Křesťanská krizová a pastorační práce“. Na mnoha místech však práce tematicky přesahuje oblast pastorace a zasahuje jak do oblasti historické teologie (např. kap. 2.1 „Historické momenty VP“ a 2.2 „Konfesní pozice VP v jiných tradicích“) tak do různých oblastí teologie praktické (např. 4.9 „Eschatologický horizont VP“; 4.10 „Ekumenický horizont VP“; 4.11 „VP jako rituál“).

Práce je rozdělena na čtyři části: 1) Letniční hnutí, 2) Večeře Páně, 3) Večeře Páně v praxi sborů AC a 4) Pastorační aspekty VP. Je opatřena úvodem, závěrem, seznamem literatury a poměrně obsáhlým seznamem příloh (s. 104-144), v němž je zahrnut dotazníkový průzkum, informační list a poučený souhlas, příběhy ze života tří žen a text pěti kázání z prostředí AC, s nimiž autorka pracuje jako s ilustrativním materiálem (ve třetí a čtvrté části).

V úvodu (s. 8-12) autorka popisuje myšlenkové motivy pro volbu tématu práce, její cíle a zdroje, základní pojmy a metodický postup.

První část je poměrně detailním historickým nárysem o vzniku letničního hnutí, jeho kořenech a charakteristických znacích. Zvláštní pozornost platí rozlišení mezi AC a charismatickým hnutím Církve Křesťanská společenství v ČR. Autorka přitom vychází nejen ze standardních církevně-historických příruček a encyklopedií (např. Hanes, *Dejiny kresťanstva*; Nešpor/Vojtíšek, *Encyklopedie menších křesťanských církví*; Vojtíšek, *Encyklopedie náb. směrů*; Burges, *Dictionary of Pentecostal...*), ale čerpá také z teologických a církevně-právních textů z prostředí samotných letničních církví (Horton, *Systematická teologie*; Ústava a Řád AC; vnitřní materiály AC aj).

Ve druhé kapitole se autorka zaměřuje na samotné téma večeře Páně. Postupuje rovněž historicky. Nejprve překládá stručné dílčí vhledy do problematiky VP v biblických textech, v době apoštolské a v české reformaci. Poté se pokouší načrtnout základní pozice v pohledu na VP „v jiných tradicích“, totiž v církvi římsko-katolické a ve světové reformaci (Luther, Zwingli, Kalvín). Výběr pozic a rozsah pojednání je vzhledem k rozsahu problematiky velmi stručný, což je ovšem pochopitelné vzhledem k hlavnímu záměru práce, jímž je VP v letničních církvích. Snad by v této souvislosti mohl zajímavý vhled přinést konkrétnější zřetel k VP ve staré Jednotě bratrské, na jejíž duchovní dědictví v kombinaci s pietismem navazuje obnovená JB (na tuto církev ostatně autorka sama odkazuje v souvislosti s motivací k volbě tématu, s. 8). V tradici JB lze nalézt leckteré teologické motivy VP stejně jako pastorační aspekty, jejichž obdobu později nacházíme v letničních církvích (např. silný důraz Lukáše Pražského na přítomnost Ducha svatého při VP, motiv vděčnosti a chval, požadavek důkladné přípravy na VP, zkoumání svědomí, vyloučení zjevných hříšníků od stolu Páně apod.)

Některá tvrzení, která zde autorka přejímá ze sekundární literatury, vnímám jako problematická a bylo by možno vést o nich diskuzi: Např. tvrzení, že v české reformaci šlo především „o reformu církve, a to především z hlediska mravního“ (s. 29n). Domnívám se, že

neméně se jednalo o reformu teologickou. – Stejně tak zjednodušující je tvrzení, že: „největší teolog reformace byl bezesporu Jan Kalvín“ (s. 35). – Nicméně mnohem důležitější je, že ve vykreslení základních momentů pojetí VP v jednotlivých konfesích se autorka nemýlí a s pochopením problematiky na základě fundované literatury (Filipi, *Hostina* chudých) vystihuje jejich podstatné rysy.

Právem nejpropracovanějším oddílem druhé části je oddíl 2.3 mapující diskuzi ohledně VP v letničním prostředí a konkrétně v AC v ČR (s. 36-42). Autorka zde načrtává pozice některých zahraničních letničních teologů a církví (*Assemblies of God*) i postoje AC, v nichž dominuje pojetí VP jako připomínkového obřadu. Navzdory určitému zdání, že význam VP je v současných letničních a charismatických církvích upozaděn, dochází autorka práce k závěru, že její dopad pro členy letničních církví je naopak hluboký. Tuto svou tezi vyvozuje z výpovědí současných letničních teologů, ale i z výsledků výzkumu mezi letničními křesťany v jihoafrickém Gautengu z r. 2013 (s. 41). Zde bychom mohli vznést určitý otazník nad relevancí výsledků uvedeného výzkumu z JAR pro situaci letničních církví v Česku. Nicméně autorka podpírá svůj závěr o důležitosti VP pro letniční křesťany také v Česku jednak vlastním pozorováním, jednak odkazem na anketu časopisu AC „Život v Kristu“.

Na konci druhé kapitoly autorka provádí komparaci v pojetí VP v tradičních církvích a v církvích letničních. Zatímco u prvních spatřuje větší důraz na liturgický průběh, u druhých důraz na spontánnost, emocionalitu a prožitek.

Těžiskem práce je její třetí a čtvrtá část, v nichž se autorka věnuje večeři Páně v praxi sborů AC. Ve třetí části nejprve představuje pojetí a prakticko-teologické aspekty VP v normativních dokumentech této církve, v Ústavě a Řádu AC (byť oficiálně nepřijatém), posléze se věnuje prezentaci a zhodnocení výsledků dotazníkového průzkumu ohledně praxe VP, konaném mezi duchovními pastory sborů AC. Zde se zaměřuje na četnost, průběh a očekávání v souvislosti s konáním VP.

Ve čtvrté části se do centra pozornosti dostávají „pastorační aspekty VP“. Metodicky autorka vychází ze svého průzkumu, dále ze vzpomínek tří žen z AC a ze tří kázání, týkajících se VP. Kombinuje tak prameny mající povahu empirickou i teologickou. Hned v úvodu tohoto oddílu se ovšem vnučuje otázka, co vlastně autorka míní označením „pastorační aspekty“ VP. Některé její výpovědi zde působí dojmem, jako by sama trochu zápasila s tím, jak vlastně pojem „pastorační aspekty“ uchopit, což se v důsledcích projevuje v poněkud nelogických výpovědích, v nichž jsou „pastorační aspekty“ „hypostazovány“:

Např. „Pastorační aspekty tedy zohledňují vliv památky večeře Páně na duchovní život jednotlivce i skupiny. [...] Přinášejí povzbuzení k víře v Ježíše Krista. Povzbuzují k naději [...] Napomáhají ke vzájemnému odpuštění a smíření.“ (s. 64)

Jak mohou pastorační aspekty něco zohledňovat, jak mohou přinášet povzbuzení, jak mohou napomáhat? Domnívám se, že ono povzbuzení k víře, k naději, pomoc k vzájemnému odpuštění přináší samotná večeře Páně, nikoli doslova vzato její pastorační aspekty. Podobnou výhradu mám k rozlišení mezi „pozitivními“ a „negativními“ pastoračními aspekty VP, které ze sémantického hlediska opět působí poněkud nelogicky. Nedomnívám se, že by některý pastorační aspekt VP byl sám o sobě pozitivní či negativní, nýbrž spíše vliv VP na své příjemce může být pozitivní nebo negativní, žádoucí či nežádoucí. Srozumitelnější by proto podle mého názoru bylo hovořit o tom, že „pastorační aspekty se *týkají* vlivu památky VP na duchovní život [...]“, dále že tento vliv na duchovní život věřících může být pozitivní, když VP přináší povzbuzení k víře apod., ale také negativní, když VP slouží jako „nastavené zrcadlo“. Možná se však jedná pouze o stylistickou neobratnost, neboť autorka správně tuší, že v souvislosti s pojmem „pastorační aspekty“ jde o „vliv památky večeře Páně na duchovní život jednotlivce i skupiny“ (s. 64), což je klíčové vymezení. Zkoumání pastoračních aspektů VP bychom snad jinými slovy mohli označit za zkoumání pragmatické dimenze VP, tedy za zkoumání jejího významu pro její účastníky v konkrétních kontextech.

O jakých vlivech VP na duchovní život věřících v AC lze podle diplomandky hovořit? V práci rozlišuje a podrobněji pojednává „spojující“, „vymezující“, „rozdělující“, „budující“, „uzdravující“ a „slavnostní“ aspekty VP, vedle nich pojednává o „eschatologickém“ a „ekumenickém horizontu“ VP a o „VP jako rituálu“. Soubor těchto aspektů je při bližším pohledu poněkud různorodý. Zatímco prvních pět aspektů se týká faktického vlivu VP na společenství věřících, příp. jednotlivce, a tak odpovídá výše uvedenému výměru „pastoračních aspektů“, pojednání dalších témat souvisejících s VP již z této kategorie vyčnívá, jakkoli se jedná o závažné aspekty VP.

Celkově lze říci, že autorka práce jednoznačně prokázala schopnost teologického myšlení. Struktura, postup výkladu a argumentace v jednotlivých částech jsou přehledné a dobře sledovatelné. Jen ojediněle se objevují určité logické nedostatky (např. spíše než o „naději na nové vzkříšení“ na s. 65 by bylo vhodné hovořit o „naději na nové stvoření“ nebo „naději na vzkříšení“; „nové vzkříšení“ je non-sense). Autorka reflektuje metodiku své práce, pracuje s primární a sekundární česky i anglicky psanou literaturou, cituje podle standardů, provádí empirický výzkum pomocí sociologických metod. Po jazykové stránce je práce na velmi dobré úrovni, psaná stylisticky vyříbeným jazykem. Zaznamenala jsem jen naprosto ojedinělé chyby a překlepy.

Souhrnně lze říci, že práce splňuje všechny nároky kladené na diplomovou práci. Proto ji ráda doporučuji k obhajobě a vzhledem k některým drobnějším nedostatkům navrhuji hodnocení písmenem B – velmi dobře.

V Praze, 30.8.2016

Tabita Landová, Th.D.